

ఆంధ్ర కేసరి

(పద్యకావ్యము)

గ్రంథకర్త :

అడ్లూరి అయ్యోధ్యరామకవి.

ఏప్రిల్ 1947

శ్రీ రంగ ఆర్ట్స్ ప్రెస్, నందు ముద్రితము వరంగల్.

వెల 0-6-0

ఆంధ్రజాతీయ గేయము.

— ౨౩౬ —

జయ మహాంధ్రమాతా !

భారత

జననీనుతచరితా !

తుంగభద్ర గోదావరి కృష్ణా
మంగళగిరితము బాడు కిన్నెరల్
హంపి అజంటా అమరావతి శి
ల్పింపు మీరన రించెడి కన్నెలు ||జయ||

చాళుక్య రాజరాజవజ్జయుల
తుళువకృష్ణరా యల త్రిమ్మరుసుల
కాకతరుద్రయు గంధరు కళముల

పుట్టిపెరిగి విభవోన్నతి నందిన |జయ||

ఆదికవుల భారతమున వెలసియు

అల్లసానిజిగియందున మెరసియు

మొలకైతల ప్రభులత గాంచియు

పోతనచే పరిపూతమునవహ ||జయ||

అరుకోట హస్తార విందముల

కంబవైన సరసాంబోనిధివిల

త్యాగరాజ గీతావళిచే ని

త్సంబు, మదనములందు యమ ర్త్యవు ||జయ||

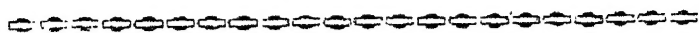
ప్రత్యేకపు సత్ప్రకాశ పీఠిని

వైభవముగ పట్టాభిషి క్తవై

జాతిభాషలను చక్కదిద్దెను

చాంద్రవైభవము చాటింపగదే ||జయ||

ఆంధ్ర కేసరి

1

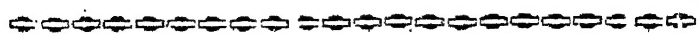
ఇకనే పై పగలేను ఆంధ్ర సుతునై ఇట్టి స్వీయాంధ్ర రా.
 స్థితి కలౌన్మత్త యశంబు మ్రింగగను దుష్ట బాపి ఆంధ్రాధిప
 కిరాతుల్ పయివచ్చు గోముఖపు వ్యాఘ్రస్వాతులకేసరిం
 ద్రుకొరొజ్వల గర్జనావతుల నుద్యత్పద్యముల్ వ్రాసెదన్॥

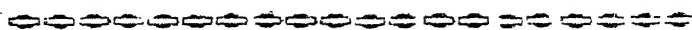
2

ఇది నాభూమి మహామహిమ యుక్తేయల్ ప్రకాశించిరి
 సవయాక్రాంత విసీలపుంగన సచ్చారిత్ర పుంబీరినిన్
 మదవిస్తారితముమకరాత్ము లిపుడస్మతీకి పుంజమ్ములన్
 తుదముట్టింపగ జూచువానిగని ఏదోయంచు నెల్లుండెదన్॥

3

లేదనుచే గతించెదగునీతిని యోచన సేయసేయనె
 లేదయవచ్చె దేవునకు నింతట పానకమండు పుల్లగా
 మాదరిజేరి రక్కట అమంగళకారులు పిల్లి సంతతుల్
 ఈదినమిట్టులేగ నిక నెప్పుడు నింతయబోలునేమొకో

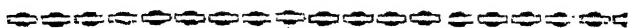

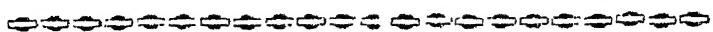
4

హంపీనగరమందు నాపూర్వ విభవంపు
 గళ్యాణపీఠుల గాంచి గాంచి
 పలనాటిసీమ పుంబ్రభలీను చారిత్ర
 ఘట్టాలనన్నిటి గాంచి గాంచి
 ఓరుగల్పురను విస్తారతాఖండ భా
 గ్యతతప్రగ్విభవంబుగాంచి గాంచి
 కొండచూగగజెల్లు గోలకొండనమణుల్
 కాంతి విరజిమ్ముటగాంచి గాంచి।
 తలసివాపోయికంట స తతిముధార
 ధారలై పారశోకాన నీరసించి
 చేడినిట్టార్పులందె జీవితములోన
 నట్టివిభవంబుగాంచ లేనంచుకృగీ॥

5

“అలయుగంధర వజ్రయామాత్యసరళి నా
 హృదయ సరన్నననికలేదు
 త్యాగయ్యమధుగానరాగా వళుల్ చెవిన్
 గిగురుమనుట బాయగలేదు

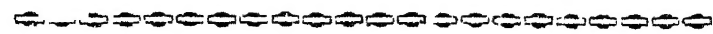
యిహపార్థము రచించిన పోతన్న
 పెద్దన్నలను స్మృతిన్ విడగలేదు
 జయరాములు కాద్రవీరాంగనాద్వాంధ్ర
 శక్తి నాలోనికను చావలేదు॥”
 అనుచునాంధ్ర కుమారుడైన తమస్సు
 లోన నిద్రించు ననులేపబూనినట్టి
 గురువరాచార్య సుప్రభాధరవము వివి
 లేచి చూచితి నాంధ్రస్మృత్యశంఖం॥

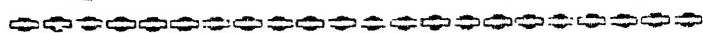
6

ఎచటజూచినశిల్ప సుపదలనెంతేన్ మూల మూలల్ గసన్
 నచభూతో నభవిష్యదంచ నగవిన్నాణంబుగా దోచుత
 త్సవనచిత్రంబును కన్నులారగనియజ్ఞత్వాంబుభిన్ ముద్గియే
 వదనాజైననుపల్క లేని ప్రతిమావస్థక గ్రహింపగనే॥

7

తుదకపుటెట్ట కేలకు నభోముఖుసౌ అనునాంధ్రవత్స నీ
 కిషి సమయంబుగాదు గతమెట్టలనుండె నటంచుదల్లనీ
 కిషిపురంగ మన్విత్వరగాజనుమాంధ్ర జనాభితోడ నై
 రిదునుము రాష్ట్రసిద్ధిగనలెమ్మని యూర్ధ్వముఖుడగాక మనక॥

8

సన్నితి నెన్నోమాదు అనిసంతతితో రణమందు బోరులకు
 స్వల్పమకార్యముల్ సలుపు మాపితమ్ముల కారణమ్మునకు
 నిల్పగ లేకపోతి తగు నేర్పున పోరులుదాన నాంధ్రుల
 త్వల్పులు ఆదిశూరులను అబడనాముల పాలుజెందితిన్॥

9

కలుషచిహ్నమ్మునానుజుల్ సలుపుకార్య
 ములకు చింతిల్లుటేకాని మూడుకోట్ల
 జనులనొక్కడ నేమంచు సలుపబోను
 యెడ్డియేకనిరవలేదు దొడ్డతనము॥

10

ఇంకను లక్షలాంధ్రులు మహివలయమ్మను నాక్రమింపగా
 జంతులులేక పీడనలుసల్పెడి సహాణవిశిష్ట సంతతికై
 సులకములకు దయారహిత యుద్ధతలకై ఘనకార్యనాటకా
 ద్యంకములతో జ్వలించు దమనాగ్నిని భగ్గసమాడు చుండిరే॥

11

ఒకవంక నవ్వాబులకు భుక్తిగా నాంధ్రు)

రక్తంబె థాలీలరావలయును

ఒకదిశమహారాజులకు వ్రడసోపేళ

ముగ నాంధ్రుమాంసముంచగ పలయును

ఒకపైపు సూటువాణికి ఆంధ్రుశల్యముల్

పొడిగిడయి పెట్టెనిండవలయు

ఒకనో స్వర్ణామ్బులకు అన్నలకు లన

చర్మమె పాదరక్షలుగ వలయు

వనితకాంధ్రుడు హృదయమివ్వంగ వలయు

అంధ్రప్రత్యేక రాష్ట్రసింహాసనమున

కానపడుమాతృ స్వేచ్ఛాపిపాసకేమి

ఇవ్వగలడాంధ్రుడెయ్యది? యేడదెచ్చు!

12

ఇట్లుల శూన్యగతికై యి

కట్టల నెట్టెల్ల దొర్లుకాలములోనక

పుట్టినదొక సింహము ఇక

గట్టెకొననంగ నాంధ్రికడ గొల్లన్నీ!

13

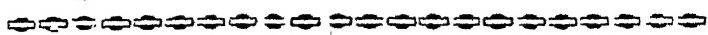
ఫర్మస్వంత దయాపరుండు భగవత్కృత్యాణపుంగాంక్షచే

నిర్మాణంబయినాడు ఒక్కతటిరా నే స్వప్రకాశమ్మనక

మర్మంబుల్ గనినాడు ఆంధ్రుడసమాన ప్రజ్ఞతోభారతీ

ఫర్మానుల్ గొని నాటిమిన్నయయి సద్భక్తాంచితుడౌటచే!

ఆంధ్ర కే స రి

14

ఎంతోమెచ్చె వరంబులిచ్చె కుతుకంబెచ్చె కడు భారతీ
స్వాంతంబచ్చెరువద ఆంధ్రుని సుహృత్స్వతంత్ర్యదీక్షారతీ
కాంతీ జూచి నెబ్బాసునీవతగురా కన్న మృబూజించు స
త్సంతానంబనివల్క దీవనలచేత పొంగుప్రేమాంబుధి.

15

చూచితిన్మొక్క ఘట్టమదిశోకనివారణ కారణమ్ముగా
నోచితి నెన్నో పుణ్యముల నోయన మాయనుజుండుచుంగదా
నానకమందు చెన్న పురి ప్రాంతము దానప్రకాశమందనా
వేచినస్సత్రపోబలము వేయికినిమ్మిడి రెట్లుబొందితి.

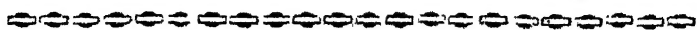
16

కల్లులు కాదు నాగగనకాంచన పుష్పమునై జరూప మం
దెల్లదిసల్ పరీమళమునిచ్చుటయేకలయో యటంచు నె
ట్లలములోన నెంతుధరయొప్పునె కన్నులముందు నిల్చి వ
ల్లెనె ఆంధ్రకే రి జలగీప్రభవస్మృదు శోభనాదముల్.

17

దేశోద్ధారకు సత్కృషి
దేశభక్తుని ప్రపూత దివ్యత్యాగాల్
దేశమ్మున మూర్ఖులలు
యాశించిన ఆంధ్రశోభకం దెసుముడియల్.

18

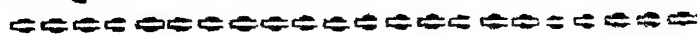
ఆంధ్ర కేశరి గర్జనావళి విన్నంత
 యోమ దేవత భయాక్రాంతయయ్యె
 ముడుగుండు కుదన గుండెనిల్పినవీర
 టంగుటూరున కరుల్ లొంగిజనిరి
 ప్రభలీను సత్ప్రకాశభయదాటికి చీక
 టి బజారులెల్ల పల్లీలుగొట్టె
 పురుగులురాగానె పాతాలు చదవని
 పిల్లలదుడుకులు చల్లబడియె
 ఆంధ్ర కేశర తమిళదేశైక జనుల
 నేకదృష్టిని సౌఖ్యమే కైకపథము
 లందు నడిపించువాని లక్ష్మమును చూచి
 నాదు హృదయంబు మోదాననాట్యచూడె

19

భేతాశతతినిల్పు భీకర తాళసం
 తి వలని భయవహ్ని తీర్చినాడు
 మరలువకైన నమ్మగరాని ముస్తైదు
 తనముగొడసతి సతానెలుంగ

ఆంధ్ర కేసరి

చెట్లక్కి దిగులోన నట్టోలెనుడికెడి

గొడనిభీతి కాసాడినాడు

మోకరక్కసి గొనుమాయహత్యలు కల

హాల మూలమునంట కూలవొక్కి

ఇండ్లరక్షించి దేహలకింపుగూర్చి

ప్రజల ధనరాసులన్ని కాసాడి స్నేహ

బంధమున నొండురులగూర్చి సంధిగూర్చె

మద్యమునునాపి మదరాసు ముత్రివరుడు

20

గ్రామీణుల్ తమనిత్య జీవనముగఁ కష్టించి ధాన్యంపుకో

తామాత్రీమ్మును నింపి యి ధనికమూతాకర్పణల్ సేయువా

దేమాత్రీంబును చిత్తుమాయలపథంబేబోక అన్యార్థియై

ప్రమాలోపడియుండి వంచనలచే నెల్లప్పుడేవిందగఁ ||

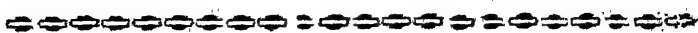
21

సహకారోద్యమ మొందుగూర్చి కృషికి సంధిచిదుస్సాధ్యము

సహజాధావళి నాశనమ్ముగ ప్రజాసామాన్య సత్కారిగా

రహదారి యొనగూర్చి పెట్టుబడిచే రైతాంగము బీల్చువా

రు. హరోయంచును చేరవల్సి పెడదారుల్ బట్టియాత్రావళి ||

22

పూర్వంబెవ్వటా తాతతాత అతడేమూలక అదేకుక్కుటం
యిర్విగూయగ తెల రాక్షసుల కింపుక గూర్పు కార్యంబునక
నిర్వాకంబూనరించిరో ప్రజకుదానింగాంచి భక్షింపగా
పూర్వంబొక్కట ముష్టివేసి ఇకపోవొమ్మంచు శ్వానావళిక
వర్సంబోయననిచ్చినారొకొ జమిందారీలుఅవ్వాటిచేక॥

23

జేలుకుపె తనబిడిన తెలగనారెడిదాక కుట్టిన
జేలుచు రైతుకూలి జనబృందము బీడినసల్పునట్టి మూ
కాలకు నివ్వబెట్టెడి కుతారము నూనగకుక్కలన్నికై
కైలుచు కుయ్యిమంచు ఆలుకజనె సంతట తోకముడ్చుచుక॥

24

ఆజమిందారి బిలిక నమలువచ్చె
నోతమాటలునాగవు నోరువిప్ప
ప్రజలు తమవీపుశుద్ధిడి బ్రతుకని యర
టంచు వేరొక గ్రూపు సిద్ధించెనంత॥

25

ఇకసేకాలమునందు వస్త్రములకై యెన్నెన్నో కష్టాల ధా
టికి పాల్పడ్డప్రజక మనంగనొకటా తెక్సెట్టెల్ విభానంబునక
సుకరంబొప్పుగగూర్చ విల్లుయజమానుల్ స్వంతలాభాలకై
అకళంకంబగు జివిధానమును జెండాడక నిరీక్షించుచుక॥

26

ఇటులకొందరు బ్రాహ్మణులనారు
స్వతలాభాలకై పీడసల్పువారు
దొంగలందరుగూడి మాదొడ్డ బిడ్డ
నాంధ్రమంత్రిత్వమును నడుగుటద్రోక్క!

27

మోసము వంచనంబరవ మోటుతనమ్మును బెంచుచున్న సా
వాసులచేర్చి కొందరరవల్ గుమిగూడి ప్రధానిపైయ వి
శ్వాసముచెల్లజేసిరవల్ తురగుబులవంటివారు వి
శ్వాసముతో మెలుగి యిటువంచనసేసినవారి నేమనక!

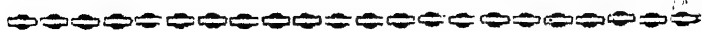
28

గిట్టనివారుగూడి మనకీడును గోరినగోధకాకబల్
దిట్టమేమటంచు తమదిక్కునబోవక చాటుమాటుగా
హోట్టనింపుకొంచు తనభూమికి ద్రోహముసేయు ఆదుండే
తిట్టల నెన. లెక్కగొనుధీర్ధతగల్గు కళక్రహింపరా!

29

దొంగబ్రాహ్మణులందు దోపిడీలసేసెడి
వారిప్రధాని వైరియగుట
మిల్లులచే ప్రజన్ కొలగొట్టెడి దుష్ట
సంఘానికి ప్రధాని శత్రువగుట

అధికారములచేత సధికపీడనసల్పు

దొరలకీప్రధాని దూరుడగుట

నిలుచెల్లవిషముచే నింకినవానిని

దండించునట్టి యుద్ధండు డగుట॥

దొంగలందరు దోపిళ్ళ దోచుకొనెడి

బుద్ధివిడలేదు ఐనను పూర్వపుణ్య

మనగదుష్టులు కలివేయియన్నరీతి

అక్కటాతుడికి అధర్మంబె అయ్యెమిన్న॥

30

సకలతంత్రభారతికి నేకవిలక్షితసుస్వతంత్ర పుం

బ్రాహ్మగునంచు రాత్నరమపాలిట నుంపనజేయమానమె

చూపుచునస్వతంత్రమును భారతజాతికినితదెచ్చె ఆ

నాశవిముక్త రాత్నరమవద్దను వారెటువంటి మూఢులో॥

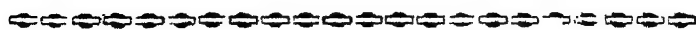
31

ఏమిల్లువస్త్రాల్ గ్రామీణులందరిన్

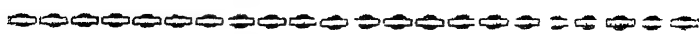
అట్టోలెనుడికించు గుట్టుగనుడి

ఏమిల్లుకయ్య ధాకామల్లుమల్లు సా

లీల ప్రాణాలేగు లీలగనుడి

కంఠ కేసరి

మిల్లుకూలలో నెండవనలగోమ

తెలియనీ నిశ్రమంబు తీరుగనుడి

మిల్లుకోట డబ్బేమాయమున్ జేయ

భారతీసితి బడ్డ ఫక్కిగనుడి॥

అట్టిదానిమూలమంట నాశముసేసి

రాట్నరమరు నిల్పులక్ష్యములను

పెట్టుకున్న ప్రధానికిచ్చి పానకములో

పుడకలైనవారు పూజ్యులెల్లా ?

32

అనాచార్యకృపాల నీఘనుడు నత్యంతప్రమోదాత్మ్యజ్ఞ

బలికన్ కేసరిపాలనమొత్తగునాఁ ఫక్కి న, రాష్ట్రాన ఈ

కలతకమానుడటంచు యుక్తి బదవీకాముల్ తనీయోకులన్

పెలుచున్ పెట్టిరి చూతుమిక ఘనతక్ వీరెట్లుపాలింతురో॥

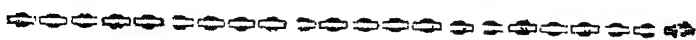
33

ఇక రెడ్డిచ్చెను ఆటమల్గి మొనలొ ఇక కేసుదాగినదా

ర్లకు నోరూరెను మిల్లులెన్నిటికో అర్థగొచ్చు నెవ్వరికికా

బడితేల్కనను గుడ్డిజక్కమనుమి ఒద్దన్నచోగూడ నూ

రక గట్టలు ప్రభుత్వదాసుల గృహాలాక్షేరు చేయుండునో॥

34

గుట్టును బైట పెట్టుకొన గోరకనింతలు వచ్చెనెన్నడో
 పట్టిన యీవిషంబపుడె పూడ్చినమేలగు నేమొ ఆంధ్రీకో
 క్కట్టులుదప్పునేమొ చేయకాలినవూదట ఆకులందుకొ
 న్నట్టుల మయ్యో చేతబడినట్టి ఫలంబును గోలుపోయితికో!

35

నిండునభాస్థలికో కలుషనీతిపరుల్ బురఖాలలోననె
 క్లుండి చరించుచుండి రోకుయుక్తులతోడత నాంధ్రకేసరికో
 నూడెలవెల్లకల్గినమా? కూలగద్రోయగ పాపపూర మా
 భాండము బ్రద్రానటుల బల్కినకేసరికే జవాబురా!

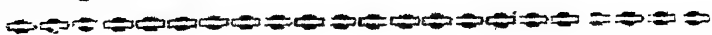
36

తగినంత నెరుగలేన
 ట్టి గురులుయగు పెద్దలంబులెళ్ళకు నేమే
 మి గుణించి చెప్పినారో
 నగుబాటును చెందిరాంధ్ర నామకులంతా!

37

మాపట్టాభిని వల్లెయ్యచు నొకరుకోవద్దంచు నింకొక్కరుకో
 యీ పాటిప్రభ మాకేకద్దనుచు నేన్నే జాబులన్వాసిరో
 మాపుకోమాపిరి కార్యవర్గపదవీకోలోపంబు నానాడెనా
 కోపంబితయు పట్టనట్టిసితిలో ట్లోభిల్లవేసరితిన్!!

38

చేను నేమేయుకంచెను బోలిన్బిమా
సోకమాండు వారిటయినిచూడ
అంధరాష్ట్రానికే వ్యతిరేకులౌవారు
తెలుగువానివాని మృతిగనుగనుదుకొ?

39

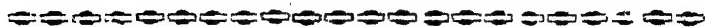
ఈమాత్రపు తెలుపులు ఇం
కేమానవునకును లేవా? ఇంతటిఘనత
మేమేజేసితిమనుచును
మోమె తీచరింతురెట్లు? మొండితనముగా

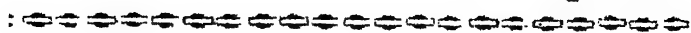
40

త్యాగముసేయలేక మదియందు విబ్రంభణసేయు కోర్కెకై
శాగును కీడునుంగనక పై బడినమ్మినవాని తొక్కగా
నేగిసిఫార్పు చెచ్చితిరిసి! యనత్రాగిననన్నుబట్టి
క్షాగడమింతసేయు మినునాంధ్రులు నైచెదరెట్లు తెల్పుడ!

41

బ్రాహ్మణుడను యిర్వ్యబాల్పజీగిని
అగ్రధురకు నింక మృత్తిత్వమడుగుపట్టె
వీరతెచ్చి సింహాసనమిచ్చివారు
సింహమునకు బడులు గ్రామసింహమునకు॥

42

వసురావంతులు కిలసాటిగలవారు

రంగానముందుకు రావలయును

వసురాకేసరిరవమును దిక్కరం

పగలారుముందు నిల్వగవలయును

వసురా జరచెతిన వసుధాపూరిత

ఫలములాగెడివాడు బయలుపడుడు

వసురా వెల్తురు నిటులడ్డగించెడి

ముసుగుదొంగలు వేగముందు నిలుడు||

ఆంధ్రభారతికింతటి యపశకునము

నోయనంగధుసుక్కున నోం ప్రథమమే

తుమ్మవారింకముక్కులో దుమ్ముబార

దోలెదగు యెచ్చెణ్ణలార తాళుడిత్పత్తి||

43

మంత్రులొ విారలిప్పడల మంత్రములూదుచు చాటుచాటును

స్థంత్రపుసమ్మెలకోగరపు సుకటకారకులార మాటికో

మంత్రమునేచ్చినారెదుట మాటలు బల్కగలేక సైకమాండ్

మంత్రులచేసి ఫారసులు తక్కదు లెగొనివచ్చు చెప్పుడుకో

44

ప్రభవజ్యోతియై ఆంధ్రకేసరిపయి రాల్చువ్వగా నేర్చుకొని
ప్రభమూనే అదిజ్యోతియానె గుణహాపమ్ముల్ పితాచాకృతుల్
రథసంజెందుటకన్న వేరుకలదే లాభమ్మకైజూచి స
త్యభయమ్ముల్ విడుచో అసత్యపరు సత్యాన్ని యజ్ఞబలము

45

పెరుగగా పెరుగగా హాస పెద్దబావ
కోతిరూపముదాల్చిన గోడువోలె
ఆంధ్రులిచ్చిన ప్రభకుదానంధుడయ్య
మాకుజీకటి తెరగప్పవచ్చె నొకడు

46

లాభములేని వ్యర్థపు బ్రలాపములేనో? ఒప్పుకొందుమీ
నోభులు గిట్టలేని జనలోలుడు మాదుప్రకాశమంతనా
క్షిణవి చెడలేడనుచు, నిష్పాదువచ్చినస్వాములందరే
యోభలి నొప్పుత్యాగముల నెన్నిటిసేసిరి తెక్కపెట్టరే

47

తదా? నాయకుడా? అగష్ట్యవృతిరేకాచిత్తుడై ద్రోహి యిం
కతదాశాసన సభ్యపుం బడలెకంగీకృతుడైనగా
కత్తుటి ముత్రియెమాట యయ్యరి ప్రజాకళ్యాణకారి ప్రభు
త్వతః యొప్పెడిదోహతాత్మనిక తత్సంబంధమంత్రాగమ

48

బరిహారంబిపుడంత బైటపడె యీ హాపాలకున్మూలమా
 ఘాండంబిప్పుడు బ్రద్దలయ్యెనిటు సెప్పంజోయి యీకుట్రలుక
 కాండలో జేలులమోనెనాందియగు చీకాలమ్మనక బొక్కెనో
 ముండికె గెల్వగరాదు దండినయక పోద్రోలకకన్యంబెయనా

49

సేవాలీలనవేక్ష సేయునునసచ్చీలుండు మాతాంజలి
 స్థామిపక ఘన మంత్రీపీఠములనెక్కగోగూరునే మత్రులే
 సేవాద్యరహితవాగల్గువారె షడవులే జేపట్ట యొడ్డెక్కుమా
 నావక ముంచి సగ్రోహుపాంధ్రుడన విన్నకన్నజోహనుమీ

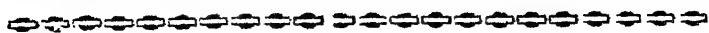
50

తనయొద్ద తప్పులేకుం
 డిన్ కాంగ్రేసెననేమి నిజముగరువుతో
 డను గ్రుద్దులాడగా వ
 చ్చును; కళలు నశించెనిశికి శుభకిరణాలిన్

51

మాకేకాదు సమస్తదేశములలో మార్క్సిగు యూసత్తుకా
 శైకంవా శుభనామధారునకు దేశాభ్యున్నతీశోభిత
 శ్రీకౌబట్టముగట్టుధేయధరుకీ శ్రీవచ్చుదేశమ్మకీ
 మోకాలొడ్డెడివారిజూడ మొసలమ్ముల్బుట్టె నాంధ్రావనిన్

52

ఇకమాత్రిత్వము లేదటంచుమదిచింతిల్లేటివాడెవ్వడాం
 ధ్రుకిసేవల్ యొనరించు కేసరికి మాత్రిత్వములూకారణ
 స్మృతజూడంకిసభా స్థలములెనుమీ ఇమ్మైనదసాబ్దుసా
 నుకబ్రాదములు తోడిమంత్రులు భటుల్ స్వచ్ఛాదసేవాకు
 ల్లుకరంబొప్పుగ నాంధ్రభూమి ద్విగుణత్ శోభన్ విరాజిల్లెడిన్ ॥

53

మ్రుగ్గెడిమేము అంధుడటమంత్రీయనగ నే గంపెహసతో
 పగములందునైన మముబట్టగ లేనిముదంబురుండగన్
 ఉగ్గురుబోసిపెంచిన సహూదరుడన్నెడిద్రోహజూచినే
 సిగ్గులుచుంటిమిప్పుడు యసీయనసప్సల బాటుబెదిరిన్ ॥

54

మాత్రిత్వముల కాశయున్ననిక దుర్మార్గములేబట్టు టా
 యుత్తాళి బలెదానుయ్యత్రమనగుచు అంధాగని రోసియు
 మాత్రంబంగునముగ్ధ బాతితమిళ వ్యావోహినిబొది స్వా
 తంత్రబు గమనింపజాలడయె బుధప్రాప్తిలో నుండియు ॥

55

స్వరాక్షరాలచే న్రాయంగబంపట్టి
 అంధచరిత్రంబునందు నేడు
 స్వీయరాష్ట్రానికివిధమున ద్రోహంబు
 చేసిన దోషులచేత నిక.

నొక ఘట్టమున మాత్రమకళంకపూరితా

క్షరములచే నిండు సరళిజూడ

* కుంజము తేనెలో దుండగిడొకనీటి

బొట్టురాల్చిన పగది నిట్టులయ్యె

నేటగాకున్నరే పై నసాటియూండ్ర

పోదరులలో సమైక్యమైనదరలగ

జేసికొన నేరిబలముల కాసపడితి

నట్టియాసలు నేటితో నంతరించె

56

ఆర్దరిచ్చెనురా రెడ్డియూరుగారు

మరకదుళ్ళచు; రప్పింపమరువలేదు

భేషురాభేషు అనుకున్న మూషికంబె

రాట్నమున్ గొరికి పోయేరారాత్రివేళ

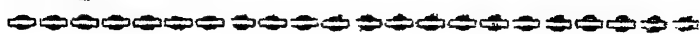
57

రాజులు పశ్చేపురాజులు

రాజోరెడ్డియనంగ రంగములోన

మోజులకొలది తమాషా

గా. జేసిరిపాలనాదికము లికనో ఊహ

58

పొట్లలేక ప్రభు త్వసాయమును రవ్వంజైనలేకుండుటచే
గుంటూర్ ప్రాంతము తామదేవతలచే ఖోబిల్ల నేవేయి
మొట్టలోలోపల బెట్టుకొంచు పయిగామా పీఠితాంధ్రావనిక
తంటూల్ బెట్టెసి యీ ప్రభు త్వమును ఎంతక ప్రాయసాధ్యముగా॥

59

సింహాసనసన ఆంధ్రపు
సింహమునకె తగును ఈర్వజెందుచుక్కల్
సింహమునకు బదులు గ్రామ
సింహమ్మును నిల్పరాట్ను సిరులమగంపేక॥

60

ఎవ రేమన్నను నేమి నేసినను మాయీఆంధ్రభూమండలి
న్పువించారుల్ ఘనలిద్దరాధ్రులెసుమీశోభిల్ల మానాయకు
రవయంతైనను లేదసత్యముసదాంధ్ర శ్రీకరుల్ యొందు తె
ల్లపు పట్టాభి ప్రకాశనామ ప్రభవద్రత్నాల సాపెవ్వియుక॥

61

నడిజాంరేతిరి పాలనమ్మనేసి యీ నైజామురాష్ట్రమ్ము లో
నుడికింపక విధి లేకకొట్టుకొనుచేదోనేట నొక్కాకృతిక
బడినామోయి సమ సముండెలిసి కూపంబేళరణ్యంబుగాక
సుడిబడ్డారిదియేమి; నేటికికృషిక జ్యోతుల్ ప్రకాశింపవే॥

62

వెనుగయినం బలుకంగ లేనియతనిందింపండి పూర్వప్రభా
నిని నిల్పండి; ముదఃబునాధులకు అందింపండి యుద్ధరంజనీ
తెనుగుల్ వీరి కయిష్టముల్ సలుపుచో దేవేంద్రుకై నక ఆల
క్షణముల్ దక్కవు నాయనంగమన సుతూత్రంబు జూపింపుడి॥

63

ఇకనాహారము; నిద్ర; దష్టికనుఖా లెవ్వాడికి న్లేవుమా
దూకకంకంబును రూపుమాపకరవీందుల్ వేప్రకాశింప జా
లక తార్దారగు మాప్రకాశమును నిల్పిన్ లేక నేయున్నచో
సకలార్ధ్వన్ ముఖమెత్తలేమిదె ప్రతిజ్ఞావాక్కులన్ గాంచుడి॥

64

విజయండ్లొక్క నై న ముత్రిపదవుల్ వేగంబు అంధావనిన్
దొడకుల్ చేసినవన్ని చెప్పుకొని ఏదో ఆజ్ఞతన్ ఇట్లుబా
ల్పడినామంచు తుమార్పణమ్మేకయి నిల్పిండ్లొక్కమీసోదరుల్
కషేధర్దారద యాపకుల్ సుమి విముక్త కాపాడశంకింతురే॥

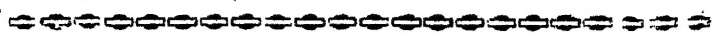
65

అతని నేకాదు నిర్మల ప్రతిరోష్ణు
ఆంధ్రకేసరి భావాలు ఆవిధాన
ములను నిల్పుచువాగ్రూపములనెకాక
ఆచరణరూపమగునాడెయ మృతఘడియ॥

66

సహజముగ మనయందున్న సకలకార్య
ములకు ఆరంభభూతత్వములను విడిచి

అంధ్ర కేశరి

మూడుకోట్లాంధ్రులము గుఱిగూడి అంధ్ర

రాష్ట్రమును దేవెడలు డాంధ్రులార వేగ||

67

మదిలోనొక్కట పొంగివచ్చినకప త్వమ్మోమలేమ దుదో?

ఇదినాధర్మము అరధిరాష్ట్రమునకై ఇక్కటనీరీతిరా

గవినమ్ముల్ గడుపక గలాంధ్రుడై? మౌనక రవ్యమూహించినా

కిది మేళ క్రియగాన రాష్ట్రకృషిలోనినూలు పోగిచ్చితివ్!

68

పక్షపాతమొకని పై లేదు అట్లను

వారిలెక్క సేయువాడ గాదు

నిజమునాడినచోట నిష్ఠురమ్మనియెడి

సూక్తికలదుదాని జూపుచుంటి||

69

నై జామాంధ్రులు వేరటంచుబలుకంగా వద్యుభేదముల్

యీ జాడ్యంబులె ఇంతచెచ్చెనికము దేనిక విభేదాలకై

చేబాపన్ జనకండి ఆంధ్రజనసేక సేవించుటధే కుమై

రాజ్యైకవలెనోయి ఆంధ్రజన లారా దివ్యమార్గాలలో!

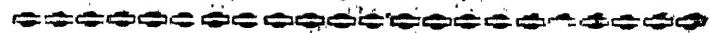
70

బాలభారకీసుమ్మి సావాణి డీని

మాటలన్నియు ముద్దుగాబరిగణించి

సుహృదయాంధ్రులు తక్కులజ్జోలివోక

మణులైకొని ననుసదామనుదుగిత!

ఈ పుస్తకములు దొరకుచోట్లు: —

1. సెక్రటరీమా అండ్ కో. బెజవాడ మరియు ఇతర బ్రాంచీలు.
 2. వెరైటీ ఏజన్సీస్, బెజవాడ.
 3. ప్రభౌత పుస్తక విక్రయశాల, ఖమ్మం.
 4. జైహింద్ న్యూస్ ఏజన్సీ, వరంగల్.
 5. రాజయ్య పాన్ అండ్ న్యూస్ ఏజంటు, రామావిలాస్
యెదుట, వరంగల్
 6. కొండా శంకరయ్య బుక్ షిప్, శికిద్రాబాదు.
 7. రాతు బుక్ షిప్., రాజమండ్రి.
-

